

PERUSTURVA- JA TERVEYSLAUTAKUNNAN VASTINE TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEEN

Kaupungin talous- ja omistajaohjaus on pyytänyt vastineen arviointikertomuksessa esille nostettuihin asioihin 21.9.2018 mennessä.

1. Miten lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen kehittäminen perhekeskeiseen suuntaan on edennyt ja mitä toimenpiteitä on tehty?

Perusturvan palvelualueella lapsiperhepalveluista tuotetaan lapsiperheiden kotipalvelun, perhetyön ja lastensuojelun palveluja. Lastensuojeluasiakkaiden suuri määrä ja painottuminen laitoshoidon sekä pirstaloitunut palvelujärjestelmä ovat valtakunnallinen ilmiö, johon on lähdetty hakemaan keinoja valtakunnallisesti. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) on Juha Sipilän hallituksen kärkihanke, jossa parhaillaan toimeenpannaan pitkäjänteistä valtakunnallista muutosta kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita sekä lapsen oikeuksia vahvistavaa toimintakulttuuria.

Toimintaa kehitetään enemmän moniammatillisen ja suhdeperustaisen sosiaalityön suuntaan ja esimerkiksi Kuopiossa pilotoidaan parhaillaan THL:n suositusten mukaista ns. systeemistä toimintakulttuuria. Systeemisessä mallissa asiakkaiden osallisuuteen ja omakohtaisten kokemusten kuumemiseen kehitetään aidosti vaikuttavia keinoja yhdessä lasten, nuorten ja vanhempien kanssa.

Kuopion kaupungin lastensuojelun palvelurakenne on verrannollinen muihin vastaavan kokoiisiin kaupunkeihin sekä avohuollossa että sijaishuollossa. Lastensuojelun palvelurakenteen uudistaminen on käynnistetty valtakunnallisesti uuden sosiaalihuoltolain uudistuksesta, mutta rakennemuutos laitoshoidosta perhetyöhön vaatii pitkäjänteistä kehittämistä. Kuopiossa rakennemuutos on jo nähtävissä, koska esimerkiksi vuonna 2014 lastensuojelun avohuollon piirissä oli 11,2 % ja vuonna 2017 oli 6,2 % 0-17 -vuotiaista. Lapsiperhepalvelujen kehittämisessä on huomioitava resurssien käyttö muiden palvelualueiden lapsiperheiden peruspalveluissa (varhaiskasvatus, koulu, nuorisotyö). Valtakunnallinen muutosohjelma pyrkii integroimaan palvelutuotantoa sote-palveluiden ja opeuspalveluiden välillä.

Vuonna 2017 Kuopion kaupunki kohdensi 1,1 M€ avohuollon tehostettuun perhetyöhön, mutta myös 1,1, M€ sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin (kotipalvelu, perhetyö ja kasvatus- ja perheneuvonta). Kuopiossa painopistettä on siirretty sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin ja siten sosiaalihuoltolain mukaisissa asiakkuuksissa vuonna 2017 oli enemmän perheitä (1895) kuin lastensuojelun avohuollossa (1390). Painopiste on siirtynyt nimenomaan peruspalveluihin sosiaalihuoltolain mukaisesti. Kaupungin lastensuojelussa voidaan sanoa siten olevan suositusten mukaiset periaatteet palveluiden kohdentamisessa perheille. Peruspalvelut ovat aina ensisijaisia ennen viimesijaista lastensuojelua.

Lastensuojelussa viimesijainen tukimuoto on lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrään voidaan vaikuttaa pitkäjänteisellä kehittämistyöllä. Perhetyön ja avohuollon palveluja tehostamalla pyritään siihen, että uusia sijoituksia tarvitsisi tehdä mahdollisimman vähän. Jo sijoitettujen lasten osalta nopeat muutokset eivät ole mahdollisia. Kuopion lastensuojelussa on kuitenkin pyritty kehittämään perheen jälleenyhdistämistyöskentelyä, jotta sijoitettujen lasten kotiutuminen tai nuorten itsenäistyminen sijaishuollosta varhaisemmassa vaiheessa olisi mahdollista.

Perusturvan palvelualueella on uudistettu palveluita myös perhekuntoutuksessa. Perhekuntoutusta on tarjolla laitoksessa tapahtuvana ympärivuorokautisena ja päivämuotoisena kuntoutuksena. Perhekuntoutus työmuotona soveltuu hyvin osaksi lastensuojelun avohuollon työskentelyä sekä huostaanoton lakkautustyöskentelyä. Perheenjäsenten välisen vuorovaikutuksen tukeminen erilaisin toiminnallisilla menetelmin, arjen taitojen harjoittelu ja säännöllisen päivärytmin vakiinnuttaminen ovat koko perheen kuntoutuksen kulmakiviä.

Kuopion kaupungin lastensuojelulaitoksessa on toteutettu vuosina 2017-2018 mittava tuottavuusohjelma, jossa laitospaikkoja vähentämällä on vahvistettu avohuoltoa.

2. Onko yhteistyötä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa saatu kehitettyä eri toimijoiden kesken ja miten hoitotakuu toteutuu vuonna 2018?

Perhekeskeinen työote on ollut perheneuvolassa, SIHTI nuorten vastaanotolla sekä lasten ja nuorten mielenterveysyksikössä koko ajan toimintamallina ja tämä työskentelyote jatkuu.

Perheneuvola, SIHTI nuorten vastaanotto sekä lasten ja nuorten mielenterveysyksiköt ovat yhdistyneet hallinnollisesti vuoden 2017 aikana, mutta yhteisten tilojen puute ja säästöpaineeet ovat olleet esteenä yhteistyön jatkokehittämisen osalta. Olemassa olevaa, toimivaa yhteistyötä KYS erikoissairaanhoidon kanssa on kehitetty ja kehittämistyö jatkuu edelleen.

Lasten ja nuorten mielenterveysyksiköt ovat hoitotakuun alaisia yksiköitä. Lasten mielenterveysyksikössä hoitotakuu on toteutunut muutamaa lasta lukuun ottamatta ja nuorten mielenterveysyksikössä hoitotakuu on ylittynyt hiukan yli 40 nuoren osalta.

Henkilöstön työhyvinvointiin on panostettu huolehtimalla ergonomiasta. Työtilojen osalta syksyn aikana tullaan perustamaan hanketyöryhmä, jonka tehtävänä on varmistaa terveelliset työskentelytilat. Henkilöstön palkkauserojen osalta odotetaan sote-maakuntauudistusta. Työhyvinvointitoiminta on myöntänyt yksikölle "eheyttämisrahaa", jonka käytön osalta suunnitelmat ovat vielä kesken.

Lähiajan tärkein tavoite, jolla yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on mahdollista kehittää, ovat yhteiset toimivat työtilat.

3. Tehostetun palveluasumisen paikkoja on ollut liian vähän, mikä on aiheuttanut jonotusta ja vaikeuttanut hoidonporrastuksen toteuttamista. Mitä toimenpiteitä on tehty ja tullaan tekemään asian parantamiseksi? Kuinka varmistetaan riittävä tiedonkulku esim. kotiuttamistilanteissa?

Uusien asumispalvelupaikkojen syntymistä on pyritty aktiivisesti edistämään. Vuoden 2018 lopulla ja vuoden 2019 aikana käynnistyy uusia asumispalvelupaikkoja tarjoavia yksiköitä.

Palveluseteli toimii asumispalveluasumisen järjestämistapana kasvavaan tarpeeseen oman palvelutuotannon rinnalla. Lautakunta vahvisti toukokuussa 2018 palvelusetelin arvon määrittämisen periaatteet niin, että palveluseteli toimisi asiakkaalle todellisena vaihtoehtona.

Oman palvelutuotannon asumispalvelupaikat on muutettu laitoshoidosta tehostetuksi palveluasumiseksi, jos se on ollut taloudellisesti ja toiminnallisesti mahdollista. Jäljellä olevien asumispalveluihin tarkoitettujen kiinteistöjen osalta muutos ei ole mahdollinen, koska kiinteistöt eivät kaikilta osin täytä tehostetun asumispalvelun asumisen vaatimuksia.

Kaupungin vanhuspalveluiden ja Tilakeskuksen yhteistyönä on käynnistetty laitoshoidon korvaavien paikkojen suunnittelu Pyöröön ja yksityisen palveluntuottajan kanssa on ollut keskustelua mahdollisesta kiinteistöstä, joka korvaisi laitoshoidon ja palveluntuottajana toimisi kaupunki.

Kotiutustilanteissa tiedon kulkua ja prosessia on kehitetty kotihoidon yhteyspisteellä, johon kaikki osastot ovat yhteydessä kotiuttamisen prosessin käynnistämiseksi. Tiedonkulkua turvaa Harjulan kanssa yhteinen potilastietojärjestelmä Pegasos ja Kanta-arkiston käyttö muiden terveydenhuollon toimijoiden välillä.

4. Miten sähköiseen kokouskäytäntöön siirtyminen on edennyt?

Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen henkilöstö käyttää tehokkaasti verkkokokouksia (Skype for Business), kun osallistuminen kokouksiin pitkien etäisyyksien vuoksi tai muuten aikataullisesti on hankalaa. Verkkokokouksista saadut kokemukset ovat myönteisiä, vaikka välillä onkin esiintynyt teknisiä tietoliikenneongelmia.

Kaupungin strategian mukainen tavoite on, että kaupunkitasoisesti luovutaan paperisista päätöksentekoa –ym. aineistoista myös hallituksen, valtuuston ja lautakuntien kokouksissa. Perusturva- ja terveyslautakunnan jäseniltä tullaan syksyn aikana tiedustelemaan halukkuutta sähköiseen kokouskäytäntöön, jonka jälkeen edetään laitehankinnoissa ja päätöksissä kaupunkitasoisten linjausten mukaisesti.

5. Mitä toimenpiteitä on tehty pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentämiseksi?

Pitkäaikaistyöttömille on järjestetty terveystarkastuksia, joiden perusteella heidän joukostaan voidaan seuloa sairauksien vuoksi työkyvyttömät ja hakea heille mahdollisia eläkeratkaisuja. Työrajoitteiset henkilöt ohjataan työkykyselvityksiin ja työkokeiluihin, jonka kautta heillä olisi parempi mahdollisuus työllistyä pitempiketoisiin työsuhteisiin.

6. Miten henkilöstön työhyvinvointia lisäävät toimenpiteet ja sairauspoissaolojen vähentämistavoitteet ovat toteutuneet?

SAIRAUS- JA TAPATURMAPOISSAOLOT

Muutos edelliseen vuoteen tammi-heinäkuu
(Vegan tilanne 14.8.2018)

Palvelualue pv/henkilötyövuosi	SAIRAUSPOISSAOLOT			TAPATURMAPOISSAOLOT		
	2018 pv / htv	2017 pv / htv	Muutos pv / htv	2018 pv / htv	2017 pv / htv	Muutos pv / htv
Yleishallinto	14,5	8,0	6,5		1,0	-1,0
Elinvoima- ja konsernipalvelut	23,6	22,3	1,3	2,0	3,0	-1,0
Kaupunkiympäristön palvelualue	11,5	12,0	-0,5	0,6	0,9	-0,3
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	11,5	13,5	-2,0		0,6	-0,6
Kasvun ja oppimisen palvelualue	15,5	16,2	-0,7	0,8	0,6	0,2
Perusturvan palvelualue	23,2	21,6	1,6	1,1	0,9	0,2
Terveydenhuollon palvelualue	17,9	18,9	-1,0	0,7	0,2	0,5
Liikelaitokset						
Kallaveden Työterveys	16,2	10,6	5,6	0,3	1,6	-1,3
Kuopion Kuntatekniikan liikelaitos	17,8	15,4	2,4	1,7	1,8	-0,1
Kuopion Vesi	15,7	7,3	8,4	0,4	1,2	-0,8
Taseyksiköt						
Pohjois-Savon Pelastuslaitos	16,4	15,9	0,5	1,4	1,8	-0,4
Tilakeskus	12,7	7,4	5,3			0,0
Isäntäkuntapalvelut	22,2	20,7	1,5			0,0
Poissaolot keskim. kaupungissa	17,9	17,6	0,3	0,9	0,9	0

Kaupunkitasoisessa tarkastelussa sairauspoissaolot ovat suurimmilla palvelualueilla vähentyneet, joka antaa viitteitä siitä, että työhyvinvointia lisäävissä toimenpiteissä on onnistuttu.

Sairauspoissaoloja tarkasteltaessa perusturvan palvelualueen sairauspoissaolot ovat lisääntyneet edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden 1,6 pv/htv, ja vastaavasti terveydenhuollon palvelualueella vähennys on 1,0 pv/htv. Perusturvan palvelualueen poissaoloja ovat lisänneet yksittäiset pitkät sairauspoissaolot.

Avainprosessitasolla suurin muutos on vanhus- ja vammaispalveluissa vanhusten hoivapalvelun palveluprosessissa. Siellä vuoden 2018 kasvaneita poissaoloja selittää keväällä kaksi viikkoa kestänyt influenssaepidemia.

7. Mitä rakenteellisia ja toiminnallisia uudistuksia on tehty pyrittäessä lisäämään toimintojen tuloksellisuutta (taloudellisuus, asiakasvaikuttavuus, palvelujen laatu) vuosien 2017-2018 aikana?

Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueiden vastuuhenkilöt ovat toimineet aktiivisina toimijoina sote-maakuntaudistuksessa jo vuodesta 2013 alkaen. Sote-maakuntaudistus on siirtynyt vuoteen 2021, mutta valmistelua jatketaan syksyllä uuden aikataulun mukaisesti.

Syksyn aikana jatkuu yksityiskohtaisempi suunnittelu hoito- ja palveluketjuissa, henkilökohtaisessa budjetoinnissa sekä valinnanvapauskokeiluissa. Tavoitteena suunnittelussa ja pilotoinneissa on tiivistää sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistyötä jo ennen sote- ja maakuntalakien voimaantuloa.

Merkittäviin rakenteellisiin ja toiminnallisiin uudistuksiin palvelualueilla sote-maakuntaudistuksen valmistelutyöstä johtuen ei ole ollut henkilöresursseja eikä voimavaroja. Kaupunki on mukana hallituksen kärkihankkeissa mm. LAPE (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) ja lastensuojelun Systeeminen malli, joiden avulla pyritään vähentämään sijoituksia ja huostaanottoja. Näitä sote-maakuntaudistukseenkin liittyviä hankkeita on voitu hyödyntää omassa toiminnassa ja siitä saatuja hyviä kokemuksia ja käytänteitä voi hyödyntää sote-maakuntavalmistelussa. Lasten ja nuorten huostaanotot ja sijoitukset ovat vähentyneet vuoden 2018 aikana.

Vanhus- ja vammaispalvelussa on jatkettu kotihoidon ja henkilökohtaisen avun tuotteistamista.

Kaupungin lastensuojelulaitoksessa on toteutettu vuosina 2017-2018 mittava tuottavuusohjelma, jossa laitospaikkoja vähentämällä on vahvistettu avohuoltoa.